

системи санаторно-курортного забезпечення військовослужбовців збройних сил України). – 2014. – С. 152-155.

2. Шапран М.В. Стратегія розвитку курортно-оздоровчої сфери України в системі державного управління // Держава та регіони. – 2011. – № 1. – С. 261-265.

3. U.S. Development of Veterans Affairs. Office of Construction & facilities Management. Polytrauma Rehabilitation Center Design Guide 12. 2014, pp. 214-217.

Івашук К.А.

студентка,

Науковий керівник: Воронкова І.С.

кандидат архітектури, доцент,

Національний університет «Львівська політехніка»

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРОЕКТУВАННЯ ЦЕНТРІВ ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

У Законі України «Про позашкільну освіту» вводиться поняття *заклад позашкільної освіти* – складова системи позашкільної освіти, яка надає знання, формуючи вміння та навички за інтересами, забезпечує потреби особистості у творчій самореалізації та інтелектуальний, духовний і фізичний розвиток, підготовку до активної професійної та громадської діяльності, створює умови для соціального захисту та організації змістовного дозвілля відповідно до здібностей, обдарувань та стану здоров'я вихованців, учнів і слухачів [1].

Термін «позашкільна освіта» був введений у педагогіку в XIX ст., коли почали зароджуватися перші позашкільні об'єднання дітей, а також просвітницькі громадські організації та товариства. В Україну тенденція здобуття знань поза школою прийшла з колишньої Російської імперії. 1918 рік вважається роком народження позашкільної освіти в Україні як унікальної освітньої ланки. Було відкрито чимало гімназій, при яких діяли секції, гуртки, клуби тощо. Впродовж наступних десяти років складається унікальна світова система позашкільної роботи. У 30-х роках розвивається мережа палаців піонерів і школярів, для яких у всіх населених пунктах віддають кращі приміщення. 1941–1956 роки стали періодом розвитку масових форм роботи з дітьми, з'явилась

взаємодія позашкільних закладів зі школою [2]. Далі позашкільна освіта стрімко розвивалась в Радянському Союзі, адже держава була зацікавлена у створенні прокомуністичних молодіжних об'єднань, клубів, наукових товариств учнів, малих академій наук тощо. У великих містах почали діяти школи мистецтв, дитячі художні та музичні школи, проте на той час їх зазвичай розміщували у пристосованих приміщеннях або ж у прибудованих до житлових будинків спорудах, що досі збереглися та експлуатуються. Починаючи з кінця 1950-х років, завдяки появі та використанню нової будівельної техніки, конструкцій та матеріалів, з'являються нові, оригінальні, новаторські будівлі [3].

У 1971 році вперше в Україні у місті Харкові для музичної школи за спеціальним проектом було побудовано 3-х поверхову будівлю, в якій розмістилася ДМШ № 9 ім. В. Сокальського (рис. 1). Школа збудована в стилі радянського модернізму, фасад прикрашає декоративна мозаїка. Будівля обладнана двома залами на 230 і 90 місць. Ззовні будівля школи потребує ремонту (реконструкції сходів, мозаїки) та покращення благоустрою. У 2015 році в школі проводили ремонт та оновили актові зали, фойє, коридори.

На початку 1980-х років за індивідуальним проектом архітектора Е. Більського на масиві Виноградар у Києві була побудована музична школа (рис. 2). Будівля виконана в стилі радянського модернізму 1970-х років. На ребристі бічні фасади, звернені в бік лісу і житлового масиву, виходять вікна аудиторій. Облицювальну плитку у 2000-х роках замінили на жовту штукатурку, через що школа втратила свій початковий вигляд. Зараз у будівлі функціонує Київська дитяча музична школа № 35.

Дослідивши та оцінивши стан позашкільних закладів творчості в Україні, можна зазначити, що більшість з них – це структури зі стихійною організацією навчального процесу, недостатньо розвиненою матеріальною базою як по складу приміщень, так і по оснащенню їх необхідним обладнанням, а також дефіцитом прилеглих територій. Жоден з них не відповідає сучасним тенденціям розвитку архітектури закладів освіти у світі, їхні конструкції старіють, матеріально-технічна база зношується, а архітектурно-художній вигляд залишає бажати кращого [6]. Серед найпоширеніших проблем позашкільних творчих закладів України можна виділити наступні:

– пристосованість будівель, у яких функціонально-планувальна структура не сприяє правильній організації навчального процесу;

Рис. 1. Дитяча музична школа № 9 ім. В. Сокальського у місті Харкові. Фото С. Абалмас

Джерело: [4]

Рис. 2. Фото з особистого архіву Е. Більського, 1983 р.

Джерело: [5]

- будівлі творчих закладів не вирізняються оригінальністю, а їхні конструкції не є енергоефективними (спостерігається велика втрата тепла через зовнішні огорожувальні конструкції);
- відсутність універсальності планувальної структури навчального закладу, спрямованої на перспективний розвиток і якісні зміни у майбутньому; ділянки закладів зазвичай щільно обмежені навколишньою забудовою, що перешкоджає майбутньому розвитку закладу;

- мережа позашкільних установ розвивається стихійно (відзначено їх перенасичення в одних районах і відсутність або невелика кількість в інших);

- слабка матеріально-технічна база (згідно норм навчальні класи для занять з музичними інструментами повинні бути обладнані аудіо-системами, комп'ютерами, пюпітрами, стільцями з регуляторами висоти);

- непристосованість простору будівлі до вимог та особливостей інклюзивного навчання, що не дає можливості дітям з обмеженими можливостями розвиватися на рівні з іншими однолітками: відсутні пандуси чи спеціальні підйомники, поручні, тактильна підлогова плитка тощо; ширина шляхів в коридорах та приміщеннях часто не відповідає чинним ДБН.2.2-40:2018 (у чистоті повинна бути не меншою 1,5 м при русі в одному напрямку та 1,8 м при зустрічному); відсутність кабін санітарних вузлів відповідних розмірів (ширина – 1,65 м, довжина – 1,8 м);

- погано розвинена культурно-розважальна функція (відсутні виставковий та лекційний зали, магазин книг і художніх товарів, бібліотека, кафе, місця відпочинку для учнів, простори для очікування батьків тощо);

- одноманітність навчальних приміщень, відсутність продуманого дизайнерського рішення; навчальні класи для індивідуальних занять музикою не забезпечені повною звукоізоляцією; відсутність у більшості шкіл студій для звукозапису, залів для постановки п'єс, приміщень для зберігання інвентаря.

Досвід будівництва позашкільних закладів в закордонній практиці кардинально відрізняється від українського: починаючи від об'ємно-просторової структури, функціонально-планувального рішення та закінчуючи благоустроєм ділянки. Дизайн середовища закладів дитячої творчості відповідає потребам дітей різного віку, а також створює комфортні та невимушені умови для якісного навчання та всебічного розвитку. європейських мистецьких закладах не акцентується увага на віці дітей, часі перебування, їхньому фізичному стані. Позашкільний освітній процес спрямований на творчий розвиток дитини та її фантазії. Часто такі заклади входять у структуру школи, або примикають до інших багатофункціональних об'єктів.

На приклад, у Великобританії позашкільні заклади здебільшого представлені музичними школами, у яких навчаються мешканці міста різного віку. Такі школи представлені громадськими музичними

центрами (англ. *public music center*). Вони обладнані просторими актовими залами та є пристосовані для потреб неповносправних. Гуртки дитячої самодіяльності часто діють при середніх та старших школах, які забезпечені необхідними приміщеннями та матеріально-технічною базою. Діти відвідують їх безпосередньо після уроків, що водночас дозволяє батькам не лише забезпечити продуктивну зайнятість дитини в позаурочний час, а й сприяє її творчому розвитку.

Яскравим прикладом є музична школа міста Вотфорд (Watford School of Music) в Англії (рис. 3) – це чотирирівнева споруда, розрахована на 400 учнів. Заклад складається з 24-х музичних навчальних класів зі звукоізоляцією, концертного залу на 250 місць, цокольного поверху для зберігання інструментів та низки додаткових приміщень. Школа обладнана ліфтом для зручного переміщення інструментів, а також для потреб маломобільних груп населення. Просторова мова споруди – це кубічний об'єм з великими скляними отворами для злиття простору школи з навколишнім середовищем. Крім того, у будівлі застосовано енергоефективні планувальні, конструктивні та інженерні рішення.

Ще одним прикладом для наслідування архітектури мистецьких закладів є Школа музики і мистецтва в Салдусі, Латвія (рис. 4). Класні кімнати розміщені по периметру, при цьому приміщення для занять музикою, бібліотека та концертна зала розташовані всередині будівлі. Фасад, що складається з масивних дерев'яних панелей, покритих профільним склом, є частиною енергоефективної природної вентиляційної системи, яка нагріває повітря взимку. Масивна стіна з дерева з вапняною штукатуркою накопичує вологість, забезпечуючи всередині аудиторій хороший клімат як для людей, так і для музичних інструментів [7].

Порівняльний аналіз мистецьких шкіл Європи та українських позашкільних навчальних закладів свідчить про те, що останні потребують суттєвих і якісних змін. При будівництві нових творчих шкіл в Україні потрібно враховувати досвід проектування центрів дитячої творчості європейських країн, розробляти індивідуальний дизайн архітектурного середовища школи, застосовувати методи доступності і зручності простору для різних категорій населення, використовувати природні та екологічні матеріали, враховувати енергоефективні чинники тощо.

Рис. 3. Музична школа у місті Вотфорд, Великобританія
Джерело: [8]

Рис. 4. Школа музики і мистецтва в Салдусі, Латвія
Джерело: [9]

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про позашкільну освіту» від 22.06.2000 № 1841-III.
2. Міленін В.М. Інноваційна модель виховного простору сучасного позашкільного навчального закладу : Посібник. Київ, 2013. 160 с.
3. Шевченко Л., Аванесян Д. До проблеми формування осередків позашкільної освіти дітей творчого спрямування (вітчизняний та зарубіжний досвід). URL: <https://tihae.org/pdf/t2013-01-24-shevchenko-avanesyan.pdf>
4. URL: <https://mapio.net/pic/p-25187424/>

5. URL: <https://www.archdaily.com/614062/superstructure-11-projects-that-defined-kiev-s-soviet-modernism>

6. Лисий Т.Ф., Дудар І.Н. Сучасне проектування шкіл мистецтв. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2019/paper/viewFile/6497/5354>

7. URL: https://www.archdaily.com/417592/saldus-music-and-art-school-made-arhitekti?ad_medium=bookmark-recommendation&ad_name=iframe-modal

8. URL: <http://www.timronalds.co.uk/projects-watford-mc.html>

9. URL: https://www.archdaily.com/417592/saldus-music-and-art-school-made-arhitekti?ad_medium=bookmark-recommendation&ad_name=iframe-modal

Ковальова А.С.

студентка,

Київський університет імені Бориса Грінченка

РОЗВИТОК ТЕХНІКИ ЕМАЛІ НА РУСІ. ДАВНЬОРУСЬКА ПЕРЕГОРОДЧАСТА ЕМАЛЬ В КОНТЕКСТІ ВЗАЄМОДІЇ РУСІ ТА ВІЗАНТІЇ: ЗАПОЗИЧЕННЯ ТА САМОБУТНІСТЬ

Емалеві вироби Київської Русі до сих пір не перестають вражати красою своєї лаконічної гармонійності. Вершиною мистецтва київських майстрів стала перегородчаста емаль, яка з'являється на початку XI ст. разом з новими культурними віяннями та традиціями Візантії, і більшість досліджень київського мистецтва починається саме з цього періоду, тож постає питання: чи правильно вважати формування руського ювелірного мистецтва (зокрема емалі) виключно результатом впливу Візантії [1, с. 181].

Думка дослідників розділилася на дві протилежні точки зору: одні вважали мистецтво слов'ян суто запозиченим, інші ж підкреслювали унікальність та автохтонність слов'янського ювелірного мистецтва [8, с. 15].

Суперечним також є питання виникнення емалі на території Русі, насамперед це питання виникнення виїмчастої емалі.

Рибаков стверджує, що виїмчаста емаль була відома на Русі в IX-X ст. Г.Ф. Корзухіна з думкою Рибакова не погоджується: «З міркуваннями Б.А. Рибакова погодитися ніяк не можна. Бронзовий колт з виїмчастою емаллю, який він датує IX-X ст., насправді відноситься до кінця XII-XIII ст. і пов'язаний з колом пам'ятників, які відливали в імітаційних формочках домонгольського періоду» [5, с. 74].